

Meno nášho Boha^{*)}

(Článok „Meno nášho Boha“ je spracovaný podľa rovnomennej kapitoly z mojej knihy „POZNANIE – otázka života a smrti“. Informácie o nej nájdete na tejto webovej stránke, na stranách CENNÍK a ANOTÁCIE).

Vysvetlime si napred čo je, a čo nie je Božím menom:

ÉL (hebr.) je označenie božskej bytosti (na rozdiel od ľudskej bytosti). V etickej oblasti je ÉL absolútne nadradený nad všetko ľudské. Je to moc človekom nedostupná. ÉL má osobný charakter a vzbudzuje zbožnú bázeň. (Výraz „Elí“ sa prekladá „môj Boh“, resp. „Bože môj!“).

ÉLÓHÍM (hebr.) je to tzv. plurál amplitudinis. V Izraeli, podobne ako u iných národov, sa používal na vyjadrenie hlbokej úcty (resp. vysokej nadradenosti).¹

THEOS (gr.) je označenie Boha v NZ. Helenistické židovstvo však nehovorí rado o THEOS, aby sa nejavilo ako „nevzdelačný“. Namiesto toho radšej hovorí nábožensko-filozofickým štýlom o „božstve“, „prozreteľnosti“, o „božskom“ a pod. A tak v spisoch z mladšej doby, počnúc Septuagintou (prvým prekladom SZ do gréčtiny) už pravidelne nachádzame KYRIOS (Pán) tam, kde v hebrejských textoch je JHVH. THEOS (podobne ako hebr. ÉL, ÉLÓHÍM) sa však nevzťahuje vždy na Boha – Otca Ježiša Krista, ale aj na pohanské božstvá, ba niekedy (hoci výnimočne) dokonca i na človeka.²

Ale zatiaľ čo ÉL, ÉLÓAH, ÉLÓHÍM je akési „druhovú označenie“ Boha (je to vlastne titul, označenie úradu), vlastným menom Boha je JHVH. A práve toto jediné pravé Božie meno postihol zvláštny „osud“: niekoľkokrát v histórii ľudia naň zabudli. Napr. v dobe SZ sa zákonníci čím ďalej viac vyhýbali používaniu mena JHVH, a to následkom chybných interpretácií 3. príkázania,³ a tak sa po-

^{*)} **Poznámka: autor nie je členom náboženského spoločenstva Svedkovia Jehovovi.**

1 Napr. v Koráne Boh „hovorí k prorokovi“: „*A darovali sme Mojžišovi Písmo, aby viedlo dieťky Izraela; a prikázali sme im: „Neberte si okrem mňa nikoho iného za ochrancu, vy, potomci tých, ktorých sme zachránili v arche s Noemom, ktorý bol naším vďačným služobníkom.“* (súra 17: v. 2-3)

2 *...chrám veľkej bohyně Artemidy... (Sk 19,27; pod.: 19,37); ...hoci sú tzv. bohovia, či už na nebi alebo na zemi, akozé je mnoho bohov a mnoho pánov, no my máme jediného Boha Otca... (1Ko 8,5,6; pod.: G 4,8); Ježiš im (Židom) odvetil: Či nie je napísané vo vašom Zákone: Ja som povedal: Bohovia ste. A nazval bohmi tých, ku ktorým zaznelo Božie slovo... (J 10,34,35)*

3 Je odôvodnené to tvrdiť, pretože: **1.** Chybné interpretovanie Božích príkazov nebolo u zákonníkov nič zvláštneho. Poukazuje na to sám Pán Ježiš Kristus, keď im hovorí priamo do očí: „*Opustili ste Božie príkázania a pridržate sa ľudského podania*“. A dodal: „*Šikovne rušíte Božie príkázania, aby ste si ponechali svoju tradíciu*“ (Mk 7,8,9). **2.** Stačí porovnať 3. príkázanie (a) s biblickými textami, vyzývajúcimi k vyznaniu a oslavovaniu Božieho mena (b), aby sme mali jasno, že Boh zakazuje nie používanie, ale iba zneužívanie svojho mena: **a) Nebudeš brať meno JHVH-ho, svojho Boha, nadarmo; lebo JHVH nenechá bez trestu toho, kto Jeho meno zneužije** (2M 20,7). **b) ...každý, kto vyzýva meno Hospodinovo (JHVH-ho), bude zachránený** (Joel

stupne pri čítaní Písma namiesto *JHVH* začalo používať slovo *’aDÓNAJ* (Pán). Neskôr však i toto bolo nahradené výrazom *HASŠĚM* (meno), pričom sa pravdaže myslelo meno Boha v jeho jedinečnom zmysle, teda tetragramma *JHVH*. V niektorých prípadoch sa používalo ako náhradné slovo za Božie meno *HŠMJM* (nebo), poprípade niektoré Božie prívlastky („Svätý“, „Milostivý“, „Najvyšší“ atď.), ale tiež „Kráľ“, „Otec“ a pod. Takto bolo Božie meno pri čítaní Písma postupne vytlačané, až nakoniec úplne vytlačené, takže sa zabudlo dokonca aj na jeho pôvodnú výslovnosť; predpokladá sa, že znela „Jahve“.¹

Toto sa zatiaľ týkalo iba vyslovovania (nie písania) Božieho mena. Neskôr však Božie meno zmizlo aj z písaných textov (a tak sa nedostalo ani do našich prekladov Biblie). Precedensom ignorovania Božieho mena aj v jeho písanej podobe bola Septuaginta,² kde sa postupne začalo Božie meno *JHVH* nahradzovať Božím titulom *Pán* (grécky *Kyrios*). Zdá sa však, že vinu na tom nemajú pôvodní (židovskí) prekladatelia, ale až neskorší (kresťanskí) odpisovači, resp. ich „usmerňovatelia“. Totiž v starších odpisoch septuaginty sa Božie meno ešte nachádza, pričom je zaujímavé, že v gréckom texte je písané hebrejskými písmenami – ide o tzv. „tetragrammaton arréton“ (z gr. *tetra* = štyri a *gramma* = písmeno), t.j. štyri hebrejské spoluhlásky (hebrejčina nemá samohlásky): *h w h y* (t.j. *jódh, he’, waw, he’*). (Pripomínam, že v hebrejčine sa čítajú sprava doľava). Pri transkripcii do latinky má tetragrammaton u nás tvar *JHVH* (v angl. *YHWH*). Až v neskorších odpisoch (zhruba od 5. stor.n.l.) je Božie meno už systematicky, „dôsledne“ nahradzované slovom *Kyrios* (niekedy dokonca iba jeho skratkou). Pritom je dôležité vedieť, že keď tento (pôvodne židovský) preklad Písma z hebrejčiny do gréčtiny začali používať kresťania, židia im ho „prenechali“ a vytvorili si iný, nový preklad!

Z toho, čo bolo napísané tiež vyplýva, že v čase účinkovania Ježiša Krista, ale aj v čase vzniku všetkých kníh Novej zmluvy, Božie meno ešte nebolo vytlačené zo spisov a bolo teda známe (i keď jeho vyslovovanie bolo z vyššie uvedených dôvodov obmedzené), a preto i Ježišove slová, v ktorých hovorí o Bo-

3,5); *Vzývajte Jeho meno, zvestujte Jeho skutky medzi národmi* (Iz 12,4); *Oslavovať budem Tvoje meno, JHVH* (Ž 54,8); *Ochráním ho, lebo pozná moje meno, (slubuje Hospodin – JHVH)* (Ž 91,14). Viď tiež: *1Kr 8,43; 1Kron 29,13; Jób 1,21; Ž 8,2; 22,13; 69,31; 99,3; 138,2; 145,2; 148 11-13* atď.

- 1 Tri gramatické poznámky: 1. Akcent je na poslednej slabike. 2. Hebrejská spoluhláska transkribovaná našim „V“ je tzv. *waw* (obojupevné v) a výslovnosťou sa blíži hláske „u“ („Jah^u“). Pri transkripcii do angličtiny i nemčiny sa píše „W“. Keďže slovenčina spoluhlásku *W* nemá (píšeme ju len v cudzích slovách, používaných u nás bez transkripcie), budem písať v mene *JHVH* (i v jeho fonetickej podobe *Jahve*) „V“, resp. „v“ – s tým, že požiadam váženého čitateľa, aby pri jeho vyslovovaní bral do úvahy túto poznámku. 3. Meno *JHVH* (*Jahve*) sa skloňuje podobne ako napr. *Dante* alebo *Goethe*; pádové koncovky budú teda: G: -ho, D: -mu, A: -ho, L: -m, I: -m.
- 2 Septuaginta (LXX) je prvým prekladom Biblie z hebrejčiny do gréčtiny (dostala názov podľa toho, že podľa tradície ju prekladalo 70, presne vraj 72, prekladateľov). Napred bol preložený iba Pentateuch (Tóra), čiže päť kníh Mojžišových (tento preklad bol hotový približne v polovici 3. stor. pr.n.l.), ostatné knihy boli prekladané postupne (celý preklad bol dokončený asi v polovici 2. stor. pr.n.l.). Celý dielo je veľmi nesúrodé (niektoré časti sú preložené takmer doslovne, iné veľmi voľne)

žom mene (napr. „*Otče náš... posväť sa meno Tvoje*“ (Mt 6,9) alebo „(Otče), ...vyjavil (oznánil) som Tvoje meno ľuďom, ktorých si mi dal zo sveta (J 17,6) atď. treba brať doslovne!

Význam mena

V antickej filozofii (a od „helenizácie kresťanstva“ do veľkej miery aj v ňom) je boh (Boh) povznesený nad akékoľvek pomenovanie. V najlepšom prípade sú mená šiframi, za ktorými je skryté tajomstvo bytia a božstva.

V biblickom myslení je tomu úplne inak. V SZ je znova a znova vyjadrovaná jedinečná úctivosť a oddanosť jedinému, určitému, nezameniteľnému Božiemu menu JHVH. Aj NZ na to naväzuje. Napr. prvé vyznanie („prosba“) Ježišovej modlitby je „*posväť sa meno Tvoje*“ (Mt 6,9).

Pre dnešného človeka býva neľahké porozumieť biblickej úcte a oddanosti menu. Sme totiž zvyknutí uvažovať nominalisticky: chápeme pojmy a mená iba ako konvenčné vyjadrovacie prostriedky, nástroje komunikácie. Ale v Biblii je meno oveľa viac ako „fatus vocis“ (prázdny zvuk). Meno tu nesie v sebe tajomstvo jedinečnej osobnosti svojho nositeľa, vyjadruje podstatu, životný program menovaného. A tak poznať meno Božie sa rovná chápaniu podstaty Boha.¹

To, čo bolo povedané o význame (hodnote) mena, sa vzťahuje nielen na meno Boha, ale aj na meno Ježiša Krista (o tom však bude reč neskôr).

Kedy nadobudlo Božie meno ten veľký význam a úctu? Podľa *IM 4,26* sa už za Enóša (vnuka Adamovho) začalo vzývať meno JHVH. Áno, v Božom Slove (v hebr. origináli) je na tomto mieste výslovne uvedené JHVH, a nie „všobecné meno“ Božie.

Ak je v mene „zakódovaná“ podstata jeho nositeľa, musí nás zaujímať, čo vlastne tzv. tetragramma, čiže štyri hebr. spoluhlásky (hebrejčina totiž nemá samohlásky) tvoriace v podstate nepreložiteľné meno Božie – JHVH („Jahvé“) znamenajú. Jednotlivé preklady Biblie, ako obyčajne, nie sú jednotné; najčastejšie tu nachádzame preklad „SOM, KTORY SOM“. Okrem tohoto prekladu existujú však aj iné, napr.: „SOM TEN, KTORY SPÔSOBUJE, ABY BOLO (STALO SA)“ – teda vlastne „Ten, ktorý tvorí (Stvoriteľ), uskutočňuje svoje zámery (riadi) a plní zaslúbenia“. Slovo JHVH je totiž tvar slovesa *HVH* (stať sa), je nedokonavého vidu a vyjadruje príčinu (podmienenosť). Zmieňme sa ešte o jednom starom, rabínskom preklade: „SOM TEN, KTORY JE VŹDY PRI TOM“. Ten prvý preklad je u nás najčastejšie používaný, ale je súčasne (významovo) najnepresnejší, najnepravdepodobnejší. Z druhého i tretieho sa dozvedáme o Bohu rozhodne viac, ale najmä je v nich povzbudenie (také významné nielen pre Izrael, ale aj pre nás).

1 *V Teba dúfajú tí, čo poznajú Tvoje meno... (Ž 9,11); ...ochránim ho, lebo pozná moje meno, hovorí JHVH (Ž 91,14); ...moje meno ustavične, stále je v pohrdaní... môj ľud spozná v onen deň moje meno... (Iz 52,5,6); ...cudzinec, ktorý nie je z Tvojho ľudu izraelského, príde z ďalekej zeme kvôli Tvojmu menu, – lebo sa dopyčujú o Tvojom veľkom mene... (1Kr 8,41.42) atď.*

Hoci, ako už bolo povedané, Božie meno bolo vzývané už za Enóša, neskôr, keď sa rozmohla skazenosť sveta, ľudia naň zabudli. Nakoniec Boh potopou vyhladil toto skazené pokolenie. Zachránil iba osem ľudí – Nóachovu rodinu. A jeden z Nóachových synov sa volá *Šém* (IM 9,18), čo v preklade znamená „meno“. On je praotcom tých, ktorým Boh opäť zjaví toto jedinečné, neopakovateľné meno, aby Ho ním oslovovali a oslavovali – Jeho, svätého, večného, všemocného, a hoci nikdy nie celkom poznateľného, predsa len blízkeho, milosrdného, milujúceho a pomáhajúceho JHVH-ho.

V histórii sa striedali obdobia, keď Božie meno bolo vážene a vzývané, s obdobiami, keď ho ľudia prestali používať, až ho nakoniec zabudli (neraz si potom „adoptovali“ božstvá svojich pohanských susedov). Tomu odpovedá striedanie historických období, v ktorých sa ľud tešil Božej priazni (požehnanie), s časmi Jeho nepriazne.¹ Prečo tomu asi tak bolo? Ľudia prestávali používať meno svojho Boha a nahrádzali ho „menami“ inými, čiže dávali Bohu iné „mená“. Ale pozor! Bolo povedané, že meno je viac ako „prázdny zvuk“ a dávať meno (pomenovať) niekoho, či niečo, znamená v podstate podrobiť si ho (resp. chcieť si ho podrobiť). Veď slová Písma o tom, že Boh nechal človeka, aby pomenoval zvieratá, vlastne znamenajú, že dovolil, aby si ich človek podrobil, stal sa ich pánom, správcom.² Dávať niekomu meno bolo totiž právom toho, kto mal moc zvrchovane rozhodovať nad pomenovávaným. Napríklad aj to, že Boh dal meno Abrahámovi (premenoval ho z Abráma na Abraháma), Sáře a neskôr Jákobovi (premenoval ho na Izraela), nie je náhoda; malo to hlboký zmysel – tým JHVH dal najavo, že sa stal zvrchovaným Pánom nielen týchto patriarchov, ale aj ich potomstva – národa, ktorý sa stal národom *Jeho*.

Boh sa zjavil Abrahámovi, Izákovi i Jákobovi, ale svoje meno (zabudnuté) im ešte nezjavil,³ rozhodol sa ho oznámiť až ich potomkom, a to vtedy, keď už budú slobodným národom. Urobil tak prostredníctvom vedcu tohoto národa a svojho „tlmočníka“ Mojžiša:⁴ „predstavil“ sa mu ako JHVH. Vo svojej Biblii však asi budete márne hľadať toto Božie meno. Lebo napriek jeho nepreložiteľnosti, prekladatelia ho predsa len „preložili“; presnejšie, nahradili meno rôznymi „ekvivalentami mena“, vlastne „titulmi“.

Takto teda človek opäť raz prejavil svoju nesmiernu trúfalosť voči Bohu, keď si dovolil Jeho meno vymazať z Jeho – Božieho Slova (hoci v hebr. origináli je uvedené viac ako 6800-krát). V našich prekladoch bolo nahradené najčastejšie slovom „Hospodin“ (čo znamená niečo ako „dobrý hospodár“)⁵ alebo výrazom „Boh“, čo je pre-

- 1 Týka sa to Božieho ľudu. U iných národov zasa možno veľmi zreteľne pozorovať závislosť prejavov Božej priazne alebo nepriazne od ich vzťahu k Jeho ľudu (národu), čo úplne zodpovedá Božím zaslúbeniam (Za 2,12; IM 12,2,3).
- 2 *JHVH Boh utvoril (stvoril)... polnú zver, všetko nebeské vtáctvo a priviedol ich k človeku... každý živý tvor mal sa menovať tak, ako ho pomenuje človek...(IM 2,19); Boh ich (muža a ženu) požehnal a riekol im: Plodte a množte sa, a naplňte +zem, podmaňte si ju a panujte... nad každým živočíchom, čo sa hýbe na zemi! (IM 1,28).*
- 3 *...Zjavil som sa Abrahámovi, Izákovi, Jákobovi ako Boh Všemohúci, ale svoje meno JHVH som im nedal poznať (2M 6,3).*
- 4 *Boh riekol Mojžišovi: SOM, KTORÝ SOM... Takto povedz Izraelcom: JHVH, Boh vašich otcov... poslal ma k vám. Toto je Jeho meno a takto ma budú spomínať z pokolenia na pokolenie. (2M 3,14,15).*
- 5 Kto čítal a porovnával viaceré preklady Biblie (hoci i v tom istom alebo príbuznom jazyku), vie aké nepresnosti a nedôslednosti sa tam vyskytujú. Azda najväčší chaos panuje pri prekladaní vlastných mien. Niekedy sa vydavateľ nového vydania Biblie

klad hebr. výrazu *éLÓHÍM* (ten je v hebr. origináli použitý asi 2500-krát), a je to vlastne všeobecné označenie boha (Boha, bohov, božstva), používané aj pohanmi; alebo titulom „Pán“ (vo význame Vládca, Panovník), čo je ekvivalent hebrejského *‘aDÓNÁI* a gréckeho *KYRIOS*.

Meno JHVH sa napriek veľkému úsiliu ľudí nepodarilo celkom vytlačiť z Písma, ani z liturgie. Používajú ho dokonca (hoci možno nevedomky) i tí, čo ho zavrhli. Napríklad v slove *HALELUJAH* (čo vlastne znamená „chváľte JHVH-ho“), alebo v mene Ježiš, ktoré vzniklo „pretransformovaním“ hebr. *JEHOŠUA* (čo znamená „JHVH je spása“) a v mnohých iných biblickým menách s takzvanou teoforickou časticou *JAH* (*Jahu*); táto síce bola pri prekladaní všelijako zdeformovaná, obyčajne zmenená na „iáš“ (v českých prekladoch „jáš“), ale preda len tam pretrváva (napr. meno proroka Eliáša sa skladá zo dvoch rozdielnych teoforických častí [„elí“ a „jahu“] a znamená doslovne „[mojím] Bohom je JHVH“).

Napriek všetkému, čo tu bolo dosiaľ o Božom mene napísané, môže niekto namietať: „Som kresťan, dosiaľ som Božie meno nepoužil, ani som o ňom nerozmýšľal (ba možno o ňom ani nepočul) a nevedilo mi to; je naozaj dôležité o tom hovoriť?“ Iní si zase môžu myslieť, že otázka Božieho mena bola aktuálnou iba v „starozmluvnej dobe“, a keďže sú ľudia, ktorí (čo ako sa to zdá nepochopiteľným) sa považujú za kresťanov a pritom ignorujú Starú Zmluvu, snažia sa „vyhodiť do starého železa“ so Starou Zmluvou aj otázku Božieho mena. Týmto ľuďom treba pripomenúť dve veci: (1) Stará Zmluva je rovnako Božím Slovom ako Zmluva Nová, je platná naveky (Ježiš Kristus sám hovorí, že ju *neprišiel zrušiť ale naplniť* – *Mt 5,17.18*), kresťan je preto povinný ju nielen čítať si, ale aj zachovávať, (2) otázka Božieho mena sa vyskytuje aj v Novej Zmluve – sám Ježiš Kristus o Božom mene nielen hovorí, ale pripisuje mu veľký význam. Veď ako inak by bolo možné vysvetliť skutočnosť, že v modlitbe, ktorú učil svojich učeníkov (a ich prostredníctvom vlastne aj nás), je na prvom mieste prosba (presnejšie vyznanie) „*Otče,... posväť sa meno Tvoje...*“ (*Mt 6,9*), alebo ako inak by bolo možné rozumieť jeho slovám adresovaným Bohu: „*(Otče,) oboznámil som ich (t.j. učeníkov) s Tvojím menom a ešte oboznámim...*“ (*J 17, 26*). Nakoniec aj jeho slová „...*aby poznali* (týka sa to opäť aj nás!) *jedineho, pravého Boha...*“ (*J 17,3*) sa týka prirodzene aj poznania Božieho mena (hovorili sme si, že v Biblii je poznanie mena pre poznanie podstaty toho, čo pomenúva, veľmi dôležité!).

Súčastou Novej zmluvy je aj Zjavenie, posledná kniha Biblie. V súvislosti s Božím menom pokladám za potrebné pripomenúť dve skutočnosti, ktoré nachádzame v tejto prorockej knihe Novej zmluvy:

1. V odkaze pergamonskému zboru, Boh tento zbor jednak chváli, jednak ho napomína; a Božiu pochvalu si zbor zaslúžil práve zato, že sa pridrža Jeho (Božieho)

snaží aspoň trochu tento stav napraviť; vždy sú to však pokusy veľmi nedôsledné. Napr. prv „zaužívané“ mená Noe a Nabuchodonozor sú v novších slov. prekladoch nahradené tvarmi, ktoré sa viac blížia k pôvodným – Nóach a Nabukadnécar; pritom však tí istí prekladatelia pri najdôležitejšom mene v Biblii – pri mene Boha – sa ani len nepokúsili priblížiť sa k originálu, ale prebrali „meno“ Hospodín bez zmien, nenahradili ho pôvodným *JHVH*, resp. *Jahve*; rovnako sa nepokúsili vrátiť pôvodné meno nášmu Spasiteľovi, ktoré je (ako bolo vysvetlené v č. 28 ZVOL. PRAM.) *Ješúa ha Mašah*.

mena a že nezaprel vieru (Zj 2,13). Pripomeňme si, že povinnosťou (a zodpovednosťou) Izraela bolo niesť Božie meno. Tú istú povinnosť majú aj kresťania – sú predsa Božími deťmi, Božím ľudom, ktorý má byť pre druhých viditeľným znamením neviditeľného Boha (poslanie syna spočívajú, mimo iného, v nesení otcovho mena).

2. V časti knihy, líčiacej udalosti konca tohoto veku a nastolenia Božieho kráľovstva (*nového neba a novej zeme*), môžeme čítať, že tí, čo budú vykúpení zo zeme, budú označení menom Baránka (t.j. Ježiša Krista) a menom jeho Otca (Boha) – Zj 14,1; 22,4.

Ak sám Boh a Boží Syn pripisujú Božiemu menu takú dôležitosť, potom tí, ktorí nezapreli vieru v Boha, budú sa *pridržať Jeho mena* (Zj 2,13); a tí, čo sa rozhodli nasledovať Božieho Syna, Ježiša Krista (tí, čo sa považujú za „Kristovcov“ = kresťanov), nemôžu pokladať otázku Božieho mena za nepodstatnú. Kto ignoruje Božie meno, alebo ho chce dokonca vedome potlačiť, resp. vytlačiť odtiaľ, kam patrí (napr. z kresťanského učenia, z modlitieb, z bohoslužby atď.), vytláča, ignoruje Božie Slovo, ignoruje Božieho Syna, ba vytláča zo svojej mysle i zo svojho srdca aj nositeľa tohoto mena – samotného Boha (ako bolo o tom hovorené v úvodnej časti). Ale má potom takýto človek ešte právo nazývať sa kresťanom?

Dovoľte zakončiť dvoma citátmi z Božieho slova a jedným upozornením:

„(Bože, či) **nepriateľ** naveky bude môcť pohrdáť Tvojím menom?“ (Ž 74,10) a „Rozpomeň sa, Hospodine (v origináli JHVH), **nepriateľ** Ťa hanobí a **bláznivý ľud** zavrhol Tvoje meno.“ (Ž 74,18). Čiže platí, že ten, kto pohŕda Božím menom, je **nepriateľom** (Boha a Božieho ľudu), a ľud, ktorý zavrhol Božie meno, je **bláznivý**.

Vážení čitatelia, daj si pozor, aby si nebol počítaný k „Božím nepriateľom“ a aby si sa sám nezaradil medzi „bláznivý ľud“.

Marek BEEM

Darček pre Vás:

Desiatky publikácií zadarmo

Radi by sme Vás upozornili, že teraz máte možnosť si pozrieť a gratis („free“) stiahnuť desiatky dokumentov v elektronickej podobe – vo formáte **PPS** („prezentácie“) a v **PDF** (články, fakty, úvahy). Stačí jednoducho kliknúť na názov zvoleného dokumentu v zozname, ktorý nájdete po zvolení voľby „**mimoknižné publikácie**“ (v sekcii „**Prejsť na:**“) na web-stránke:

www.knihy-benjan.sk

Ide o originálne publikácie s mnohými (často málo známymi) *faktami o pravde, poznávaní, ale aj o lži, podvádzaní a manipulovaní; o vede a viere; s faktami a úvahami o svete, o Bohu, ale i o Vás.* V mnohých pps dokumentoch („prezentáciách“) tiež nájdete *unikátne fotografie a krásne melódie.*

Okrem toho na tejto web-stránke nájdete **PONUKU KNÍH**, kde je vyše 20 titulov, ktoré si môžete objednať a ktoré nikde okrem u nás (a v internetovom kníhkupectve MARTINUS.sk) nedostanete. O knihách si tu môžete prečítať podrobné informácie – nielen o ich rozsahu, formáte, cene a špeciálnych zľavách, ale aj o ich obsahu (t.j. anotácie); z niektorých z nich sú dokonca k dispozícii aj ukážky (úryvky).

(Pozn.: ak ste túto informáciu dostali e-mailom, nemusíte otvárať váš prehliadač, stačí jednoducho kliknúť na tu uvedenú webovú adresu, t.j. na: www.knihy-benjan.sk).

So srdečným pozdravom

MBKB

mb@knihy-benjan.sk